

Leto XII.

Številka 1.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorna urednika:

Dr. Makso Pirc in dr. Viktor Supan.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1896.

VSEBINA.

1. <i>Dr. R. Pipuš</i> : Užitninske družbe	1
2. Pravniška kronika 1895. leta	11
3. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo:	
a) Radi prirojene bodljivosti krave more se kupno pogodbo po določilu §-a 932. obč. drž. zak. razdreti, tudi če se je ta lastnost pokazala še le po prepodaji. Veščaki so nezmotni	14
b) Na § 1500. obč. drž. zak. ne more se sklicevati dobrovorni pridobitnik zemljišča, kateri bi bil pri navadni pazljivosti že pred zemljiško-knjižnim vpisom kot lastnik mogel izvedeti o izvrševanji nasprotniške služnosti in kateri je pozneje dalje časa izvrševanje te služnosti trpel, ne da bi se vzprotivil	18
c) V nasprotju z določilom § a 391. kaz. zak., po katerem plača odškodnino lastnik psa le tedaj, kader mu je znana njegova zlobnost, ima se povrniti v civilnem postopku v zmyslu §-a 1320. obč. drž. zak. škoda tudi tedaj, kader se kakoršenkoli pes ni zavaroval primerno na tak način, da sploh ne more nikogar poškodovati. — Povrniti je po §-u 1325. ibid. vso škodo ter zadostiti popolnoma z dodatkom: v kolikor se je povzročila poškodba	20
d) Motena posest	25
Kazensko pravo:	
Besede §-a 200. k. z.: „druge goljufije“ ne izključujejo združenega kvalifikovanja hudodelstev goljufije po kakovosti dejanja (§ 199. k. z.) in po visokosti škode (§ 200. k. z.) — Med škodo, povzročeno po krivi prisegi, je šteti tudi pravdne stroške	27
4. Razne vesti	29
5. Pregled pravosodstva	31

Užitninske družbe.

Spisal dr. R. Pipuš.

Že od nekdanj nabiralo je državno oblastvo davke tudi na ta način, da je prepustilo izvrševanje svojih dotičnih pravic zasebnikom, ki so mu za to plačali gotovo svoto. Čim slabeje je državno oblastvo, čim bolj okorni so njegovi, zlasti finančni organi, čim večje težave in stroške povzročuje pobiranje kakega davka, tem raje se znebi državno oblastvo težavnega in dragega dela, da bi samo pobiralo dan za dnevom mnogokrat čisto neznatne zneske od posameznih davkoplačevalcev, in dostikrat celo od posameznih davku podvrženih dejanj. Ono prepusti ta posel posameznim podjetnikom in prejme za to od njih na enkrat ali v nekaterih delnih zneskih dogovorjeno svoto.

Tudi pri nas je ta način pobiranja davkov še danes v navadi, tako posebno pri pobiranju užitnine od mesa, vina, vinskega in sadnega mošta.

Znesek užitnine, kateri plača posamezni davkoplačevalec, ni določen niti po obsegu ali čistem donesku obrta, niti po dohodkih davkoplačevalca, ampak užitnina se plačuje od posameznih obdačenih dejanj, oziroma po množini použitega blaga. Ta obdačena dejanja, ta uživanja se ne vršijo niti združena na kakem gotovem mestu, niti v kakem gotovem času, ampak raztresena po celi deželi, v popolnoma nepravilnih presledkih, ki se ne dajo naprej določiti. In ker se od vseh dejanj ne plačujejo niti enaki zneski, je popolnoma nemogoče za gotovo dobo naprej določiti, koliko užitnine bode moral ta ali oni davkoplačevalec plačati, saj še niti to ni gotovo, ali bode moral v gotovi dobi sploh kako užitnino plačati. Posebno težko je torej izvedeti vsako davku podvrženo dejanje, določiti znesek, kateri sme finančno oblastvo od tega dejanja tirjati in nadzirati točno plačevanje posameznih zneskov. To delo, ki povzroča veliko stro-

škov, katero pa zasebniki, navadno z večjo natančnostjo in spretnostjo opravljajo, kakor uradniški aparat finančne uprave, prepušča država posebno rada posameznim podjetnikom.

§ 17. zakona dne 16. junija 1877, št. 60. drž. zak. določuje, da sme finančno oblastvo gledé užitnine od mesa pogoditi se z vsemi obrtniki, ali z večino obrtnikov, ki plačujejo užitnino v kakem okraji, tako da isti plačajo naprej določeno gotovo svoto, da sme pobiranje užitnine od mesa dati v zakup, ali pa užitnino v lastni upravi pobirati. Odkup, zakup in lastna uprava so torej tri glavni načini, kako pobira naše finančno oblastvo užitnino od mesa.

Na isti način se pobira tudi užitnina od vina, vinskega in sadnega mošta.

Natančneja določila, po katerih se finančno oblastvo pri tem ravna, so obsežena v naredbi finančnega ministerstva z dne 13. julija 1877. št. 18956. S to naredbo izdalo je finančno ministerstvo tudi obrazce za zapisnike o pogajanji finančnega oblastva z obrtniki zavoljo odkupa in z zakupniki zavoljo zakupa užitnine.

Mi se hočemo pečati samo s tako imenovanim odkupom užitnine. Za pogajanja o odkupu je izdalo finančno ministerstvo z navedeno naredbo tri po svoji vsebini precej enake obrazce. Prvi velja za odkup užitnine od mesa, drugi za odkup užitnine od vina, vinskega in sadnega mošta in tretji za odkup užitnine od mesa, vina, vinskega in sadnega mošta in vsi trije le za deželo, t. j. ne za mesta, ki so gledé užitnine zaprta.

V prvi vrsti se skuša oblastvo zavoljo pobiranja užitnine pogoditi z vsemi onimi obrtniki, ali z večino obrtnikov kakega okoliša, pri katerih bi se naj pobirala dotična užitnina.

Razpravlja je razmere, ki vsled te pogodbe nastanejo, rabili bomo zavoljo krajšega izraza besedo „obrtnik“ in davkoplachevalec za vse one osebe, ki plačujejo užitnino od mesa, vina, vinskega ali sadnega mošta, ne gledé na to, so-li obrtniki v pravem pomenu besede in plačujejo-li tudi kake druge davke ali ne.

Finančno oblastvo prve instance skliče, ako se želi radi pobiranja užitnine od mesa, vina, vinskega in sadnega mošta z obrtniki kakega okoliša pogoditi, vse mesarje in krčmarje dotič-

nega okoliša k pogajanju. Ako se ž njimi pogodi radi svote, katero naj obrtniki plačajo kot odkupnino, izpolni se tiskani obrazec zapisnika dotičnemu slučaju primerno in vsi obrtniki, ki so voljni pogodbi pristopiti, podpišejo zapisnik.

Glavna vsebina teh po tiskanih obrazcih napravljenih zapisnikov in ob enem glavna vsebina pogodbe med obrtniki in finančnim oblastvom je sledeča:

1.) Podpisani obrtniki obljubijo nerazdelno finančnemu erarju pri določenem davčnem uradu v enakih mesečnih zneskih plačati dogovorjeno svoto ali odkupnino.

2.) Podpisani obrtniki obljubijo istotako nerazdelno za dotično deželo pobirati deželne doklade na užitnino in na zahtevanje vdeleženih občin tudi občinske doklade, ter je odpravljati deželni blagajnici, oziroma dotičnim občinam.

3.) Podpisani obrtniki imenujejo izmed sebe osebo, ki je bode zastopala nasproti finančnemu oblastvu.

4.) Finančno oblastvo daje svojim sopogodnikom pravico, da pobirajo za se užitnino v zakonito določeni meri od vseh odkupljenih užitnini podvrženih dejanj, ki se bodo v odkupljenem okoliši in v dogovorjeni dobi izvršila. Finančno oblastvo jim obljubi tudi svojo pomoč pri iztirjavanji odkupljene užitnine, zlasti v slučajih, ako bi davkoplačevalci radovoljno ne zadostili svoji dolžnosti gledé plačevanja užitnine.

5.) Pogodba velja za eno leto; ako se pa od nobene strani pravočasno ne odpove, se molčé podaljša za eno daljno leto, premine pa na vsak način po preteku treh let.

6.) Za pogodbo in dogovorjeni znesek odkupnine so brez pomena vsi dogodki, ki bi utegnili vplivati na visokost dohodkov iz pobiranja užitnine, izvzete so le premembe obstoječih zakonov o užitnini.

7.) Za natančno izpolnjevanje pogodbe položijo podpisani obrtniki primerno varščino.

Ti zapisniki so navadno edina listina in edini dogovor, na podlagi katerega naj bi se rešila vsa vprašanja, ki nastanejo med finančnim oblastvom in obrtniki, med posameznimi obrtniki, ki so podpisali pogodbo s finančnim oblastvom, oziroma to pogodbo obsegajoči zapisnik, in med temi in ostalimi užitnini podvrženimi obrtniki. Samo ob sebi se razume, da so skromna

določila teh zapisnikov vir mnogih dvomov, mnogih preprirov in pravn.

Najjasneje je določeno razmerje med finančnim oblastvom in njegovimi sopogodniki. Finančno oblastvo sestavilo in pripravilo je zapisnike in pri tem seveda v prvi vsti gledalo na koristi finančnega erarja. Njegovi organi predložijo že pripravljene zapisnike v podpis, in obrtniki, ki odkupijo užitnino, navadno nimajo niti časa premišljevati o njih vsebini. Vsa pogajanja sučejo se navadno le okoli odkupnine; ostala določila zapisnika puščajo obrtniki v nemar.

Akoprav so predmet pogodbe, katero sklne finančno oblastvo z obrtniki, javne vladarske pravice, vender je sklenena pogodba zasebno-pravna pogodba. Za njo veljajo torej v prvi vrsti določila našega občnega državljanskega zakonika in prepiri, ki iz nje nastanejo, spadajo pred rednega civilnega sodnika.

Finančno oblastvo prepusti svojim sopogodnikom, proti odplačilu v gotovini za gotov čas rabo neke neporabljive stvari. To je obrazec, po katerem se mora pogodba presojeti. Vidimo, da je to navadna zakupna pogodba, zakupna in ne najemna radi tega, ker je treba dela in truda, da se doseže pričakovani dobiček od stvari, katere raba se je prepustila. Finančno oblastvo daje v zakup, skupina obrtnikov pa, ki je odkupila užitnino, je zakupnica. Finančno oblastvo in vsakdanje življenje pa imenujeta te pogodbe navadno odkupne ali užitninske pogodbe (Verzehrungssteuer-Abfindungsvertrag). Da je to zakupna pogodba, kažejo tudi nekatera njena posamezna določila, ki se nahajajo le pri najemnih in zakupnih pogodbah. Tako se pogodba molčé podaljša, ako se pravočasno ne odpove. Finančno oblastvo tudi izrecno izjavi, da ne prevzame posledic dogodkov, vsled katerih bi se utegnili dohodki iz pobiranja užitnine izvanredno zmanjšati (glej § 1104 in sl. o. d. z.).

Zanimivo je, da so predmet te zakupne pogodbe pravice, ki izvirajo iz javnega prava, katerih oseba more biti samo država, ali pa korporacije, katerim je država prepustila del svojih pravic, kakor deželam, občinam itd. Predmet te zakupne pogodbe so torej javne vladarske pravice. Netelesne stvari, pravice so tudi sicer večkrat predmet zakupne pogodbe, a iste ne izvirajo iz javnega prava, ampak iz zasebnega prava, kakor pravica lova.

Da so te pogodbe zakupne pogodbe, je treba posebej poudarjati, ker to niti finančnim organom ni jasno. Še manje pa uvidijo to zakupniki sami. Ta nejasnost je pa večkrat povod preprirom.

Finančno oblastvo imenuje te pogodbe le užitninske ali odkupne pogodbe, je stavi v nasprotje zakupnim pogodbam, katere sklepa s posameznimi podjetniki, in v eno vrsto s pogodbami, katere sklepajo posamezni podjetniki s finančnim erarjem gledé svojega obrta.

Namesto da bi finančno oblastvo pri kakem podjetniku predpisovalo in pobiralo užitnino po tarifu od posameznih užitnini podvrženih dejanj, pogodi se ž njim tako, da plača ta užitnino za gotovo dobo v znesku, naprej sporazumno določenem. Podjetnik se na ta način znebi nadležnega nadziranja svojega podjetja po finančnih organih, finančno oblastvo pa si olajša pobiranje užitnine. Te, s posameznimi podjetniki samo gledé užitnine od njihovega lastnega podjetja sklenene pogodbe so poravnave, pri katerih se tačas še negotov znesek užitnine sporazumno določi.

V zmislu §-a 1386. obč. drž. zak se poravnava ne da izpodbijati zavoljo prikratbe nad polovico. Ker pa finančno oblastvo in obrtniki v svoji pogodbi izpodbijanje zavoljo prikratbe nad polovico izrecno izključijo, priznajo molčé, da njihova pogodba ni poravnava, ker sicer bi dotičnega določila ne bilo treba.

Ako bi bila pogodba, katero sklene finančno oblastvo s celo skupino obrtnikov gotovega okoliša, tudi poravnava, bi ista ne mogla obsegati tudi ostalih obrtnikov, kateri pogodbi niso pristopili. Poravnati se more vsak obrtnik le gledé svojih dolžnosti, gledé one užitnine, ki bi njega zadela. Vsakdo se more le o pravicah in zavezah poravnati, ki so med njim in njegovim sopogodnikom prepirne ali vsaj kakorkoli negotove, ne pa tudi o pravicah in dolžnostih kake tretje osebe, ker isti ne more niti kake pravice vzeti, niti kake dolžnosti naložiti. Pri zakupni pogodbi pa so obrtniki, ki niso pristopili pogodbi le predmet te pogodbe, ki njihovih pravic in dolžnosti nikakor ne spreminja.

Niti oni obrtniki, ki so pristopili pogodbi s finančnim erarjem, se niso poravnali gledé užitnine od svojih lastnih obrtov. Cela skupina sicer obljubi plačati gotovo svoto kot odkupnino za

užitnino odkupljenega okoliša, a v dogovoru s finančnim oblastvom se nikdar ne določijo zneski, katere bodo morali posamezni člani te skupine od svojih obrtov plačati k dogovorjeni svoti.

Finančno oblastvo stoji sicer na tem stališču, da se je vsak član skupine, s katero se je ona pogodila, tudi gledé njega osebno zadevajoče užitnine pogodil za naprej dogovorjeno svoto. To je razvidno iz raznih določil zakupne pogodbe, kjer finančno oblastvo razločuje med obrtniki, ki so omenjeni skupini pristopili, in takimi, ki tej skupini niso pristopili (§ 7., odst. 3, § 10., lit. c) in dr. preje omenjenega obrazca).

Vender nima cela zakupna pogodba izrecnega določila, da bi se morali člani omenjene skupine gledé njih osebno zadevajoče užitnine poravnati, niti ni v zakonu tega določila. Finančno oblastvo v navedenem obrazcu tudi niti ne omeni, s kom bi se naj člani one skupine gledé njih osebno zadevajoče užitnine poravnali ali s finančnim oblastvom, ali pa s skupino, kateri so člani. Res to niti navadno ni, ampak je le izjema, da se člani te skupine tudi gledé užitnine od svojega lastnega obrta posebej poravnajo.

S tega krivega stališča finančnega oblastva mora se tol mačiti določilo §-a 7., odst. 3. obrazca naredbe finančnega ministerstva z dne 13. julija 1877, št. 18956. Vsled tega določila daje finančno oblastvo svojim sopogodnikom pravico, da smejo v dogovorjenem okolišu na isti način, kakor bi smelo sicer finančno oblastvo, pobirati užitnino pri vseh obrtnikih, ki niso pristopili zakupni pogodbi s finančnim oblastvom, pri obrtnikih pa, ki so tej pogodbi pristopili, od vseh užitnini podvrženih dejanj, ki se ne vršé na onem kraji, za katere so se poravnali.

Iz tega določila bi utegnil kdo sklepati, da skupina, ki je s finančnim oblastvom sklenila zakupno pogodbo, navadno nima pravice, tudi pri svojih članih pobirati užitnino. To pa nikakor ni pravi zmisel pogodbe. Pozneje bomo videli, da bi to tudi namenu zakupnikov nikakor ne odgovarjalo. Zmisel pogodbe je le ta, da daje finančno oblastvo svojim sopogodnikom pravico, v dogovorjenem okolišu po zakonitih določilih pobirati užitnino pri vseh obrtnikih, ne gledé na to, ali so pristopili pogodbi s finančnim oblastvom ali ne, in od vseh užitnini podvrženih dejanj. Tako razumejo tudi vsi obrtniki zakupno pogodbo.

Ako se je pa kak obrtnik, ki je pristopil pogodbi, s finančnim oblastvom, s celo skupino gledé užitnine od svojega obrta in za gotov kraj pogodil za gotovo poprečno svoto, razume se samo ob sebi, da zakupniki pri njem v določenem kraji ne morejo še posebej od vsakega užitnini podvrženega dejanja pobirati užitnine. Ali zakupnikov tukaj ne veže s finančnim oblastvom sklenena pogodba, ampak poravnava, katero so dogovorili z dotičnim obrtnikom gledé njega osebno zadevajoče užitnine. Take poravnave pa skupina, ki se je s finančnim oblastvom pogodila, ravno tako lahko dogovori tudi z drugimi obrtniki, ki niso njeni člani, in te poravnave jo ravno tako vežejo, kakor poravnave s svojimi člani.

Da so užitninske pogodbe zakupne, torej zasebno pravne pogodbe, je posebno važno za presojo razmerja med zakupniki in finančnim oblastvom. Iz tega sledi namreč pred vsem, da spadajo vsi prepiri med finančnim oblastvom in zakupniki radi neveljavnosti in veljavnosti, radi natančnega izpolnjevanja pogodbe od obeh strani, radi odpovedi in prenehanja pogodbe, radi odškodnine, ker ta ali ona stranka pogodbe sploh ni izpolnila, ali ako je vsaj ni izpolnila pravočasno in natanko, pred redno civilno sodišče, ne pa pred upravno oblastvo. Pred rednim civilnim sodiščem mora finančno oblastvo tožiti zakupnike in potem sodne eksekucije more iztirjati dogovorjeno svoto ali zakupnino, ako je zakupniki radovoljno ne plačajo, akoprav se užitnina, kakor vsi davki, iztirjavajo potom politične eksekucije. Finančno oblastvo si pridržuje v zakupni pogodbi gledé eksekucije jako važne pravice, tako zlasti pravico, da sme v gotovih slučajih brez prejšnjega sodnega postopanja sama zakupnike prisiliti, da izpolnijo svoje dolžnosti, oziroma da sme sama uveljaviti svoje pravice iz zakupne pogodbe. Ako pa nastane prepir o tem, ali se je pripetil slučaj, v katerem si sme finančno oblastvo pomagati brez sodnega postopanja ali ne, bi se moral isti vender pred sodiščem rešiti.

Drugače bi bilo, ako bi bile užitninske pogodbe le poravnave. S poravnavami, katere sklepa finančno oblastvo s posameznimi obrtniki gledé užitnine, ki zadene njihov lastni obrt, se drugega ne zgodi, kakor da določita obe stranki sporazumno takrat še nedoločen znesek tirjatve finančnega oblastva. Navadno

je toliko gotovo, da bode dotični obrtnik v bodoče, morda v bodočem letu moral nekaj užitnine plačati. A koliko bode ta užitnina znašala, tega ne ve za naprej niti finančno oblastvo, niti dotični obrtnik sam. To negotovost odpravi poravnava. Namesto enostranske določitve užitnine, stopil je dvostranski dogovor. Ker je pa ta znesek še vedno prava užitnina, ker tirja finančno oblastvo poravnano svoto še vedno iz prvotnega javnopravnega naslova, sme jo po tem mnenji v potrebi iztirjati potom politične eksekucije.

Finančno oblastvo obljubi zakupnikom v pogodbi tudi svojo pomoč pri iztirjevanji užitnine pri posameznih davkoplačevalcih, zlasti dohodninsko kazensko postopanje in politično eksekucijo. Ako bi finančno oblastvo to svojo pomoč v posameznem slučaju odreklo, morali bi se zakupniki obrniti do druge in tretje instance finančnega oblastva. Ako bi pa tudi zadnja instanca, to je c. kr. finančno ministerstvo to pomoč odreklo, bi proti temu rešilu ne bila dopustna pritožba na upravno sodišče, ampak zakupniki bi morali tožiti finančno upravo pri rednem civilnem sodišči. Rešilo finančnega oblastva namreč v tem slučaju ni razsodilo upravnega oblastva med prepirajočimi se strankami o zahtevah iz javnopravnega naslova, ampak izjava pogodnika proti sopogodniku, ki zahteva izvršitev med njima obstoječe zasebno-pravne pogodbe, je torej isto, kakor izjava dolžnika, ki svojemu upniku na njegov opomin odgovori, da noče plačati.

Razmerje med zakupniki in užitnini podvrženimi davkoplačevalci se ravna po obstoječih zakonih o užitnini in po vsebini zakupne pogodbe, katero so zakupniki sklenili s finančnim oblastvom. Obstoječi zakoni določujejo, kedaj, na kak način in v kaki meri se mora užitnina plačevati, kake pravice ima finančno oblastvo nasproti davkoplačevalcem, kako naj postopa pri odmerjanji, pobiranji in prisilnem iztirjevanji užitnine in kako pri prestopkih proti obstoječim zakonom o užitnini in kake dolžnosti imajo davkoplačevalci. Zakupna pogodba med finančnim oblastvom in zakupniki pa določuje, koliko svojih pravic je finančno oblastvo prepustilo zakupnikom, kako je naj ti izvršujejo in kako bode finančno oblastvo pomagalo zakupnikom pri iztirjevanji užitnine.

V tem oziru imata zakon z dne 10. junija 1877, št. 60 drž. zak. in zakupna po večkrat omenjenem obrazcu sklenena pogodba precej natančna določila. V obče velja načelo, da spadajo vsi prepiri in vsaka sila pri iztirjavanji užitnine, vsi prestopki obstoječih zakonov in razvidnost obrtnega gibanja pred finančno oblastvo in da pobirajo zakupniki užitnino, kjer in dokler ni prepira in ni treba sile.

Finančnemu oblastvu in ne zakupnikom je torej naznaniti začetek, prenos in prenehanje vsakega obrta, pri katerem je treba plačevati užitnino. Finančnemu oblastvu in ne zakupnikom pristojna rešitev prepirov o tem, ali je kako dejanje podvrženo užitnini ali ne, in koliko znaša užitnina. Finančno oblastvo samo preiskuje in razsojuje o vseh prestopkih proti obstoječim zakonom o užitnini, finančno oblastvo dovoljuje in izvršuje eksekucijo, ako kak davkoplačevalec užitnine ne plača zadovoljno.

Zakupniki morajo se torej vselej, kader nastane med njimi in davkoplačevalci kak prepir pri pobiranji užitnine, ali kader je treba užitnino siloma iztirjati, obrniti do finančnega oblastva za pomoč. Prepiri med zakupniki in davkoplačevalci gledé plačevanja užitnine torej ne spadajo pred redno civilno sodišče, ampak pred finančno oblastvo, in akoprav iztirjavajo užitnino zakupniki, torej zasebniki, se ista ne more iztirjati potom sodne, ampak samo potom politične eksekucije. Pa tudi davkoplačevalci se morejo pritožiti le pri finančnem oblastvu, ako niso zadovoljni s postopanjem zakupnikov pri pobiranji užitnine. Finančno oblastvo je poklicano soditi o takih pritožbah, ne pa redna sodišča.

Zakupniki imajo pa pred vsem pravico, poravnati se s posameznimi obrtniki gledé užitnine, odmerjati užitnino v zmislu obstoječih zakonov, sprejemati vplačano užitnino, dajati pravoveljavna potrdila o plačilih, nadzirati točno plačevanje užitnine in v to svrhu tudi preiskovati prostore in shrambe določene za izvrševanje užitnini podvrženih dejanj, naznaniti finančnemu oblastvu opazovane prestopke proti obstoječim zakonom o užitnini, sodelovati pri kazenskem postopanju itd.

Najbolj zamotano je razmerje med posameznimi zakupniki in to zaradi tega, ker se niti država, oziroma njeni organi, torej finančno oblastvo, niti zakupniki sami za to razmerje ne brigajo,

kader sklepajo zakupno pogodbo. Finančno oblastvo skrbi z največjo sebičnostjo, da bi čim večjo svoto, tako lahko in tako varno, kakor le mogoče, spravilo v svojo blagajnico. Kako bodo se pa posamezni obrtniki, ki so pristopili zakupni pogodbi, med seboj sporazumeli in od kod bodo vzeli dogovorjeno zakupnino, za to se finančno oblastvo ne zmeni. Niti zakon z dne 16. junija 1877, št. 60. drž. zak., niti ministerska naredba z dne 13. julija 1877, št. 18956 in njej dodani obrazci nimajo nobenega izrecnega določila o razmerji med posameznimi zakupniki. Navadno zakupniki še časa nimajo, razmišljati o svojem medsebojnem razmerji. Finančno oblastvo pokliče vse mesarje in krčmarje okoliša, v katerem hoče oddati užitnino v zakup na pogajanja. Pri pogajanju se razpravlja le o določenih zakupne pogodbe, največ se sučejo pogajanja le okoli zakupnine, a organi finančnega oblastva obrtnikov niti ne prašajo, ali so se ti že med seboj pogodili, ali so med seboj sploh v kaki pravni zvezi ali ne. Ker finančni organi tega prašanja ne sprožijo, tudi obrtniki o njem ne preiščujejo. Komur se dozdevajo od finančnega oblastva predloženi pogoji ugodni, ta podpiše zapisnik in se malo briga za to, kdo je še razun njega podpisal isti zapisnik, in v kako razmerje je prišel z onimi, ki so zapisnik tudi podpisali. In vendar bi bilo pravilno, da uredé in dogovoré obrtniki najprvo razmerje med seboj, in da šele potem sklenejo s finančnim oblastvom zakupno pogodbo.

Tudi to postopanje finančnega oblastva je gotovo posledica njegovega krivega tolmačenja pogodbe, katero sklene z obrtniki. Ako bi bila ta pogodba res poravnava, pri kateri se vsak obrtnik s finančnim oblastvom pogodi samo radi njega osebno zadevajoče užitnine, dalo bi se postopanje finančnih organov vpravičiti. Kakor smo se že prepričali, pa to ni poravnava, ampak je zakupna pogodba. Kakor hočemo še dalje dokazati, so zakupniki združeni v družbo. Ta družba in njeni člani, bi se pa izognili mnogim prepirom, ako bi družba imela pravila, ako bi družabniki nekoliko natančneje določili svoje medsebojno razmerje. Finančno oblastvo nima skrbeti samo za državno blagajno, ampak tudi za občni blagor in tukaj bi finančno oblastvo lahko veliko dobrega storilo, ako bi izrecno zahtevalo, da obrtniki, ki sklenejo z njim zakupno pogodbo, vsaj v glavnih potezah poprej določijo

svoje medsebojno pravno razmerje. Mnogo pravnih bi se na ta način odstranilo in obrtniki bi tudi s tem večjim veseljem se pogajali s finančnim oblastvom. Zdaj je pa stvar navadno taka, da obrtniki nočejo nič več slišati o kaki pogodbi s finančnim oblastvom, ako so enkrat imeli pri tej zadevi kako izgubo, in ako je vsled tega med njimi prišlo do pravde.

(Konec prihodnjšč.)

Pravniška kronika 1895. leta.

Običajno je, da se pričetkom vsacega leta na tem mestu ozremo nazaj v ravnokar preteklo leto ter si ogledamo, kaj nam je staro leto prineslo v zakonodajstvu novega. Spolnjujoč to svojo dolžnost, podati hočemo v naslednjih kratkih potezah sliko delovanja našega zakonodajstva v letu 1895. in ž njo napredka našega prava.

Ako vzamemo v roke lanski letnik državljskega zakonika, prepriča nas takoj njegova izredna obsežnost, da je bilo preteklo leto na polji zakonodaje jako plodovito. Morda so že tudi prejšnji letniki državljskega zakonika imeli isti obseg, vendar morali smo skoro vsako leto na tem mestu vzdihniti, da naše zakonodajstvo za razvoj našega prava ni bilo posebne važnosti, ker mnogokrat zavzemale so največji del državljskega zakonika mejnarodne trgovinske pogodbe. Tolažiti smo se vedno morali z nado, da nam prinese prihodnje leto kaj boljšega in da bomo mogli na tem mestu koncem bodočega leta registrovati večji razvoj na pravniškem polji. Toda večinoma bilo je koncem vsacega leta ostalo vse pri starem. Načrti novih zakonov in vladni predlogi ostali so nerešeni v arhivih zakonodavnih oblastev ali so se pa pokopali, če ne v odsekih, iz katerih načrt nikdar ni prišel v zbornico, vendar v zbornici sami. Očitalo se je torej in to, skoro bi trdili, vpravičeno, da je naš parlamentarizem za zakonodajstvo neplodovit.

Vso drugo sliko poda nam pa ravnokar preteklo leto. Načrte novih zakonov o sodnem postopanju v civilnih pravnih, o izvrševanju sodstva in o pristojnosti rednih

sodišč z uvodnimi zakoni sprejel je državni zbor v seji dne 18. julija preteklega leta in razglasili so se imenovani zakoni v številkah 110., 111., 112. in 113. drž. zak. dne 9. avg. 1895. l. Pomen teh zakonov poudarjali smo v našem listu opetovano in pozna ga vsak pravnik sam. Ni nam treba torej o tem nadalje govoriti. Dve leti preostaje nam, da se z novimi zakoni do dobra seznanimo, po preteku te dôlebe poslovimo se od starega sodnega reda. Morda nam novo sodno postopanje ne izpolni vseh nad, katere pričakujemo od novih zakonov, vendar smemo trditi, da se bode sodno postopanje po njih oprostilo marsikake nepotrebne formalnosti, ki so sodno postopanje doslej tolikanj ovirale in dražile. Vsekako odvisno bode največ od sodniškega stanu, kak učinek bodo imeli novi zakoni na sodno postopanje.

Preteklo leto pa reforme na tem polji ni še do cela izvršilo. Načrt izvršilnega reda ostal je še nerešen v dotičnem odseku poslanske zbornice. Ni pa dvoma, da bode tudi ta načrt v kratkem zbornici predložen. Upati smemo, sodeč po predloženem načrtu, da bode novi izvršilni red ugodil marsikaterim vpravičenim pritožbam in da bode nudil upniku možnost zavarovati si pravočasno svojo tirjatev. Vsaj se je ravno v tem oziru čulo največ pritožeb in se je čestokrat poudarjalo, da naši zakoni ne dajo upnikom nobene varnosti. Razun načrta novega izvršilnega reda predložila je vlada lani tudi načrt novega sodnega poslovnika, kateri je sila važen ne samo za izvršitev novih zakonov, ampak za nas posebno še iz narodnostnega stališča. Niti novi sodni red, niti uvodni zakon k temu zakonu nimata določila o sodnem jeziku. To vprašanje zavleklo se je ter je obljubila vlada, da bode novi sodni poslovnik podal v tem oziru točnih določil. Dolžnost slovenskih zastopnikov v poslanski zbornici bode torej skrbeti za to, da se to, za nas velevažno prašanje vsaj v sodnem poslovniku za nas povsem ugodno reši. Sicer pričel se bode boj, ki smo ga imeli za rabo slovanskih jezikov pri sodiščih, z nova in mi bomo v tem oziru zabredli v slabejši položaj, nego je oni pod starim zakonom. Neobhodno potrebno je torej, da novi sodni poslovnik uredi to prašanje točno, da se ne bode poskušalo zopet izriniti naš jezik iz sodišč s pomočjo novih zakonov!

Razven navedenih zakonov nahajamo v lanskem državljanskem zakoniku tudi še zakon o tvoriteljski pravici,

kateri tudi pomenja važen napredek v našem pravu. Preteklo leto prineslo nam je še tudi na polji prava o znamkah nove določbe, s katerimi so se v važnih točkah zakoni preuredili in popolnili. Semkaj spada tudi še naredba z dne 15. julija pret. l., s katero so se za kose in srpe znamke obligatorno uvedle. Tudi zakon o kupčijah na obroke se je konečno po dolgih posvetovanjih lani odobril in rešil.

Na polji obrtnega zakonodajstva omeniti nam je zakon z dne 16. januarija pret. l., s katerim se je uredil nedeljski počitek in ukazov z dne 24. in 11. avgusta pret. l., s katerima se je omenjeni zakon natančneje določil. Tu omeniti je še tudi zakon z dne 28. aprila, s katerim se je nedeljski počitek razširil tudi na krošnjarstvo.

Lanski državljanski zakonik razglasil je tudi še zakon o železnicah nižje vrste in zakon o orožništvu, katera zakona sta se sicer že preje sprejela, pa še le lani razglasila. Gledé zadnjega zakona omeniti je posebno to, da ima po njem orožništvo iste pravice, kakor civilna in vojaška straža.

Izmed ukazov, katere nahajamo v državljanskem zakoniku preteklega leta, omenimo naj oni z dne 23. maja 1895, št. 74. drž. zak. o poverjenji zglasitev za register pridobitnih in gospodarstvenih zadrug in z dne 17. oktobra pret. l. o rudniškem nadzorstvu.

S tem navedli smo najvažnejšo vsebino lanskega državljanskega zakonika. Da se pa razvidi napredovanje našega prava in delovanje zakonodavnih faktorjev, treba pa še nekoliko ozreti se na načrte novih zakonov, katere je vlada predložila in o katerih je upanje, da se bodo še tekom tega leta rešili. Tu omeniti nam je v prvi vrsti zakon o čeku, kojega načrt je vlada sicer že predlanskim predložila in o katerem smo v našem listu že enkrat izpregovorili in opozarjali na velevažen pomen takega zakona. Novi zakon pozdravili bi gotovo posebno naši trgovci z veseljem in je torej le želeti, da se v kratkem reši. Važen je tudi načrt zakona o delitvi katastralnih parcel in o sestavljanji pogodeb pri sodišči. Ako se ta zakon sprejme, potihnuti bodo morali oni neskončni vgovori in vedne pritožbe proti obligatorni legalizaciji, ker bodo sodišča po njem primorana, da sestavljajo pogodbe in prošnje o pridobitvi malih zemljišč do vrednosti

100 gold. Za kmetijstvo velevažen je tudi predloženi načrt zakona o zavetiščih za pijance in posebno njega določba, da se sme nepoboljšljivi pijanec postaviti pod varuštvo. Vlada pripravila je tudi še načrt novega zakona o reviziji pridobitnih in gospodarskih zadrug in zakon proti nemarnemu rudniškemu obrtu.

Iz kratke te črtice razvidi se, da je preteklo leto bilo velevažno za razvoj našega prava in da ostane z zlatimi črkami zapisano v pravniški zgodovini. Lahko se reče, da je bilo preteklo leto samo pomenljiveje za naše pravo, kakor prejšnja desetletja.

Navedeni načrti novih zakonov jamčijo nam pa tudi, da bode tekoče leto jednako plodovito in da bode mogel koncem leta kronist zabeležiti jednako vrsto važnih novih zakonov, kakor more to storiti za leto 1895.

V Ljubljani, ob novem letu 1896.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Radi prirojene bodljivosti krave more se kupno pogodbo po določilu §-a 932. obč. drž. zak. razdreti, tudi če se je ta lastnost pokazala še le po prepodaji. Veščaki so nezmotni.

Tožnik *A* pravi v tožbi de pr. 23. januarija 1895, št. 611, da je kupil od toženca *B* dne 16. januarija 1895 okoli 6 let staro kravo muricodolskega plemena in srednje velikosti s takrat 3 tedne starim teletom za kupno ceno 100 gld., jo takoj prevzel in kupnino plačal. Krava bi morala po domenku imeti na dan 12 litrov mleka in ker ga ne daje toliko, ampak le 6 litrov na dan, zahteva *A*, da se kupčija razveljavi. V repliki z dne 15. marca 1895. l. pa tožnik navaja, da je zapazil, da krava rada bode, da se posebno rada zaganja v moške; tele se jej je odvezelo 16. februarja 1895 in od tedaj krava ni krotkejša, ampak nevarno se zaletava v ljudi, posebno v moške, in nastavlja roge vanje tako, da je nevarna za življenje in to je neozdravljiva bolezen; krava radi

nje v mestu, kakor je K., ni rabna, ampak je samo za mesarja in še polovice dane kupnine ni vredna. Toženec prizna dovršeno kupčijo, a zanikuje dobrostojstvo za 12 litrov mleka, bodljivost krave in da še polovico kupnine ni vredna.

O tem so se zaslišale mnogobrojne priče, o bolezni krave z živinozdravnika in o vrednosti z druga veščaka.

Okrajno sodišče v K. je z rzsodbo z dne 26. julija 1895, št. 5183 tožbo odbilo.

Razlogi rzsodbe se gledé manjše pravne važnosti drugih okolščin izpuste in se le o bodljivosti krave navajajo sledeče:

Vzrok, da krava zaradi bodljivosti ni za rabo kot mlečna krava, kakor si jo je tožnik A omislil, in da se mora kupčija radi te neozdravljive hudobnosti krave po §-ih 922. in 932. obč. drž. zak. razdreti, ne more obveljati. Pri tem vprašanji mora se najprvo poudarjati, da tožnik A ni pri sestavi tožbe prav nič tega vzroka omenil, iz česar se razvidi, da mu ni bilo mari kupno pogodbo iz tega vzroka izpodbijati in da je na to šele tekom pravde v repliki prišel, oziroma tožbi na pomoč pritekel, ta vzrok je torej zanj le postranske važnosti. Gledé vprašanja, je-li kupno pogodbo radi neozdravljive kravje hudobnosti razdreti, mora se bistveno na to ozirati, da pravica iz dobrostojstva v zmislu §-ov 922. in 932. obč. drž. zak. obstoji le tedaj, če je stan ali lastnost, ki se v izpodbijanju uporablja, pred sklepom kupne pogodbe že nastal, oziroma nastala. O tem so se zaslišale priče, katere so mogle lastnost krave pred sklepom kupne pogodbe z današnjim tožnikom iz lastne vednosti sodišču povedati. Iz izjav teh mnogobrojnih prič, ki se morajo kot kmetovalci in živinski posestniki zmatrati kot izvedene priče, je dokazano, da je prepirna krava do sklenene kupne pogodbe med današnjima strankama, oziroma do prevzetja krave po tožniku A bila jako pohlevna v hlevu, ulicah in na paši, pasli so jo otroci, srečevala je odrasle in nedorasle ljudi in nikdar ni bilo zapaziti najmanjšega znaka bodljivosti ali kake hudobije na njej; dokazano je torej, da grajane napake krava do prevzetbe po tožniku ni imela in ker je po tožnikovih pričah ter po izvedencih Ivan M. in Os. S. dokazano, da je sedaj krava jako bodljiva in hudobna, mora se to le postaviti na rovaš tožniku; te lastnosti dobila je krava le v njegovi oblasti, to je naključba, katero mora tožnik po predpisu §-a 1311. obč. drž. zak. sam trpeti.

Veščaka pravita, da je ta grajana hudobnost kravi prirojena in da se mogoče ni kot taka pri prejšnjem gospodarji pokazala, ker so ji bile osebe in sploh okolica znane. A to je vse eno, ker za prirojene lastnosti živali, lastnosti, katere se še niso pokazale, ne more se prodajalec odgovornega storiti. Te lastnosti pokazale so se šele pri tožniku, torej je on povzročil in to se je lahko storilo naravno po drugih razmerah in drugem osebji, h kateremu je krava prišla, in izvedenca povesta, da se goved k taki bodljivosti tudi lahko nalašč priuči. Na vsak način se je to zgodilo za časa, ko je krava bila pri tožniku, ko toženec ni mogel na njeno opravo nič več uplivati in zato je le tožnik odgovoren za sedanjí stan krave in ne more kupne pogodbe razdirati.

Višje sodišče v G. je z rabsodbo z dne 23. oktobra 1895, št. 7981 prvo sodbo predrugačilo, tožbenemu zahtevku popolnoma ugodilo in toženca v stroške obsodilo iz teh-le razlogov:

Tožnik zahteva z »actio redhibitoria« sodbo, da je toženec dolžan dne 16. januarija 1895. l. prodano kravo nazaj vzeti in tožniku kupnino 100 gld. povrniti, ker je krava hudobna, bodljiva in človeškemu življenju nevarna. Tožnik mora, ker zakonitih določil § ov 924. in 926. obč. drž. zak. ne more izkoristiti, v zmislu § a 927. ibidem dokazati, da je krava že pred sklepom kupne pogodbe navedene pomanjkljaje imela, ki jo stvarjajo za porabo kot mlečno kravo nesposobno. Veščaka, živinozdravnika M. in S. sta vzajemno mnenje tako izrekla, da je krava že 16. januarija 1895 ob priliki sklepanja kupne pogodbe, bila hudobna, bodljiva in življenju nevarna, da je kravi ta hudobnost prirojena in da je ta bolezen neozdravljiva. Ravno tako sta veščaka G. in V. (ki sta bila zaradi vrednosti krave zaslišana) povedala, da je krava za mesarja, ne pa za kmeta rabna, ker je ta krava po lastnem prepričanju veščakov prehudobna. Gledé na izrek veščakov M. in S., da je ta bolezen kravi prirojena, ne more se od toženca ponudeni in izvršeni dokaz po pričah, da je bila krava pred sklepom kupne pogodbe krotka in da je grajani pomanjkljaj še-le po prepodaji krave nastal, uvaževati. Tožnik je torej dokazal, da je bila krava pred sklepom kupne pogodbe hudobna in da se ta, redno rabo mlečne krave ovirajoči pomanjkljaj ne more odstraniti in zato se je moralo razveljavanje kupne pogodbe zahtevajočemu tožbenemu zahtevku v zmislu §-a 932. obč. drž. zak. nepogojno ugoditi.

V revizijski pritožbi toženec posebno poudarja, da sta veščaka M. in S. izrecno povedala, da je krava zdrava, a da ima gori navedene hudobne lastnosti. O lastnostih krave soditi nista živinozdravnika poklicana in ne moreta trditi, da je bil, kakor pravita, »kal hudobije že prej v kravi, hudobnost ji je prirojena«. O tem morejo le govoriti priče, ki so kravo poznale, odkar se je povrgla, ki so jo videle v hlevu in na prostem, samo in v družbi z drugo živino ter pri ljudeh. Te priče so bile zaslišane in so ali posestniki, ki imajo sami dosti živine, ki so kmetski sinovi in pri živini vzrasli, ali pa pastirji, ki so vedno pri živini, to so prave izvedene priče, in te priče so povedale, da je bila krava do tistihmal, ko jo je tožnik prevzel, krotka ko jagnje in to v hlevu in na paši, vpricho kmetskega in družega ljudstva ter celo ciganov. Kje je bila torej tista kal hudobije?, bila je tako skrita, da jo tožnik do replike 15. marca 1895 sam ni mogel najti.

Najvišje sodišče je z odločbo z dne 18. decembra 1895, št. 14547 višjesodno razsodbo potrdilo in jo tako-le vt temeljilo:

Zaslišana živinozdravnika sta konstatovala, da ima krava, za katero gre ta pravda, besni pogled, da je pri vstopu veščakov v hlev in ko sta se jej bližala, besno se zaganjala ter skušala bližajoče se napasti, se kmalu potem začela po celem životu tresti, s prvimi nogami praskala in kopala in se hotela iztrgati, med tem je hitreje sopela in je šlo blato od nje in dekla Katra P., katera jo opravlja, potrjuje, da daje krava po taci napadcih manj mleka. Ne more se vt temeljeno dvomiti, da so to znaki bolezenskega stanja, katero morajo razsojevati le živinozdravniki in zaslišana živinozdravnika sta v odgovoru na vprašanje III to stanje krave imenovala bolezen. Ker sta živinozdravnika izjavila, da je bodljivost in besnost, katero sta opazila na kravi, neozdravljiva bolezen, da je krava koj prve dni po kupu kazala primeroma iste lastnosti, ki so se zdaj na njej konstatovale, in se torej z gotovostjo trditi more, da je krava že 16. januarija 1895, namreč na dan, ko jo je tožnik kupil, bila hudobna, bodljiva in za človeško življenje nevarna, in ker sta veščaka za živnorejo G. in V. izrekla, da krava, ker je prehudobna, kakor sta se prepričala, ni za ekonomu, je višje sodišče po pravici na podlagi §a 932. obč. drž. zak. tožbenemu zahtevku ugodilo in se mora ta razsodba potrditi.

A. Gregorin.

b) Na § 1500. obč. drž. zak. ne more se sklicevati dobroverni pridobitnik zemljišča, kateri bi bil pri navadni pazljivosti že pred zemljiško-knjižnim vpisom kot lastnik mogel izvedeti o izvrševanji nasprotniške služnosti in kateri je pozneje dalje časa izvrševanje te služnosti trpel, ne da bi se vzprotivil.

Tožnik M. St. je s pogodbo z dne 6. januarija 1886. l. kupil zemljišče vl. št. 66 kat. obč. Novacerkev, ter je dne 15. avgusta 1886. l. vložil prošnjo za vknjižbo lastninske pravice. Kupljeno zemljišče bilo je glasom zemljiške knjige prosto vsake služnosti. Leta 1894. je M. St. proti Alojziju G. vložil negatorično tožbo na priznanje, da je k zemljišču vl. št. 66 spadajoča parcela št. 518 prosta služnosti vožnje od in do toženčeve parcele št. 507.

Okrajno sodišče v C. je z razsodbo z dne 5. aprila 1895, št. 5414 tožbi ugodilo.

Razlogi.

Toženec A. G. dokazal je sicer po mnogih pričah, da so on in njegovi predniki preko tožnikove parcele št. 507 vozili že več nego 40 let. Njegov vgovor, da si je priposestvoval pravico vožnje preko tožnikove parcele, je torej dokazan. Vender pa to toženčevo priposestvanje vsled določbe §-a 1500. obč. drž. zak. tožniku ne more škodovati. Tožnik pravi namreč, da takrat, ko je služeče zemljišče pridobil, ni vedel ničesar o tej služnosti, in da je torej zemljišče pridobil v zaupanji na javno knjigo, v kateri ta služnost ni bila vpisana. Ker se v zmyslu §-a 323. obč. drž. zak. dobra vera predmneva, moral bi bil toženec dokazati, da je tožnik o času, ko je služeče zemljišče pridobil, vedel ali vsaj slutiti moral (§ 326. obč. drž. zak.), da prepirna služnost obstoji. Toženec tega ni dokazal. Dokazal je sicer, da se je ob robu parcele št. 518, kader je bila ista izorana v njivo, vedno puščala s kameni posuta zara, in da se je po tej zari vedno poznala sled vožnje. Ali iz tega sledi samo, da je tožnik, ko je prvič stopil na parcelo št. 518 moral vedeti, da se preko te parcele vozi, ne pa tudi to, da je moral vedeti, da tam vozi toženec in njegovi predniki, in to tem manj, ker je tožnik parcelo št. 518 po svojih ljudeh obdeloval, in je torej večkrat trebalo voziti preko te parcele. Razun tega pa tudi ni niti najmanje dokazano, da bi bil tožnik sled vožnje zapazil poprej nego je postal zemljiško-knjižni lastnik zemljišča. Ako bi bil

tožnik pozneje tudi zvedel za vožnje, to (pred pretekom daljnih 30 let) ne bi bilo moglo zopet dati veljave priposestvanju, katero je vsled dobrovernega vpisa v zemljiško knjigo izgubilo svojo moč.

Višje deželno sodišče je z rzsodbo z dne 15. maja 1895, št. 4445 toženčevej apelaciji ugodilo in tožbo odbilo.

Razlogi.

Toženec je pravico služnosti priposestoval. Akoravno ta služnost dosedaj ni še vpisana v javne knjige, se vendar tožnik ne more sklicevati na zaupanje v nje. Kajti od l. 1886., ko je tožnik zemljišče pridobil, do spomladi 1894. l. je preteklo 8 let. Tožnik je v tem času moral vedeti, da toženec izvršuje svojo pravico, ter je imel priliko, da se temu vzprotivi, a ves ta čas ničesar ni storil. Ker je torej tožnik 8 let trpel, da je toženec izvrševal svojo pravico, ne da bi se bil vzprotivil, se ne more več sklicevati na § 1500. obč. drž. zak. Ta določba varuje samo ono zaupanje v javno knjigo, katero je v okolnostih vpravičeno, ter se nanjo ne more sklicevati, kdor je 8 let trpel izvrševanje posesti pravice, akoravno je zanj vedel. Ker tožnik ni navedel nikake okolnosti, iz katere bi se moglo sklepati, da do spomladi 1894. l. ni mogel vedeti za izvrševanje toženčeve služnosti, njegovo sklicevanje na § 1500. obč. drž. zak. ne velja, ter se je morala tožba odbiti.

Najvišje sodišče je z rzsodbo z dne 2. oktobra 1895, št. 10912 zavrnilo tožnikovo revizijo ter potrdilo rzsodbo višjega deželnega sodišča.

Razlogi.

V stvari in v zakonu so vtemeljeni razlogi višjega deželnega sodišča. Razun tega pa se tožnik na dobroverno zemljiško-knjižno pridobitev v zmyslu §-a 1500. obč. drž. zak. tudi zaradi tega ne more sklicevati, ker je bila prepirna pot po zari na parceli št. 518 vsakemu vidna, ter je tožnik že pri navadni pazljivosti od takrat, ko se je sklenila pogodba, to je od 6. januarija 1886. l. do takrat, ko je vložil prošnjo za vknjižbo lastninske pravice, to je do 15. avgusta 1886. l., moral izvedeti za to služnost.

Dr. K. Ź.

c) V nasprotji z določilom §-a 391. kaz. zak., po katerem plača odškodnino lastnik psa le tedaj, kader mu je znana njegova zlobnost, ima se povrniti v civilnem postopku v zmislu §-a 1320. obč. drž. zak. škoda tudi tedaj, kader se kakoršenkoli pes ni zavaroval primerno na tak način, da sploh ne more nikogar poškodovati. — Povrniti je po §-u 1325. ibid. vso škodo ter zadostiti popolnoma z dodatkom: v kolikor se je povzročila poškodba.

Leta 1888. govorilo se je, da se nihče ne upa vzdigniti A. T.-ju z Dvora lastnega psa. Nekega dne je poskusil to delavec Z. in pes ga je ugriznil na podbradku. Ne gledé na določilo §-a 6. naredbe ministerstva za notranje stvari z dne 26. maja 1854. št. 132. drž. zak., po katerej »se morajo dejati na verige grizljivi in hudi psi, koder so sploh potrebni, sicer pa toli skrbno zavarovati, da ne more nihče po njih poškodovati se. Kedor zanemarja te opreznosti, kaznuje se po §-u 391. kaz. zak.,« pa je okrajno sodišče oprostilo lastnika psa-storilca, namreč gospodarja A. T. na Dvoru z rzsodbo z dne 22. decembra 1888, št. 1048, češ, da je Z. sam zakrivil poškodbo, ker je psa dražil; nasprotno obsodilo je poškodovanca zaradi prestopka po §-u 392. kaz. zak. na tri dni zapora, poostrenega z dvema postoma in v povrnitev stroškov. Poudarjam le, da je od tega trenutka vedeti moral lastnik onega grizljivega psa, da je zloben ter ga mora imeti pripetega na verigi. Lastnik psa; A. T. na Dvoru pa se za to ni zmenil; pes je slobodno napadal ljudi in živino, trgal mačke, psičke in kokoši. Dne 28. novembra 1894. l. odgriznil je brez slehernega vzroka ned. F. K.-ju na Dvoru uhelj na levem ušesu, kar je povzročilo po izvedenčevem izpričevalu težko telesno poškodbo, kaznivo po §-u 335. kaz. zak.

Navzlic materijalu navedenemu v začetku oprostilo je okrajno sodišče v Ž. vnovič nemarnega gospodarja A. T. po glasu rzsodbe z dne 20. decembra 1894, št. 1171, češ, da ni vedel obtoženec, kake lastnosti ima njegov pes, da ni bil torej obvezan pripetega imeti psa na verigi. Zoper to rzsodbo vložila se je pritožba, spojena z vzklicem. Oboje pa je zavrnilo okrajno sodišče v Novem mestu z rzsodbo z dne 15. januarija 1895, št. 203. Gledé vzklica nanašaje se sicer po pravici na določilo §-a 469. k. pr. r., ker ni

bilo dopustno zasebnemu vdeležencu pritožiti se; kajti vzklic je dopusten slednjemu le takrat, kader se je obtoženec spoznal krivcem ter obsodil; a pritožbi, spojenej z vzklicem, je v toliko ugodilo, da je zaukazalo obvestiti namestnika državnega pravdnika gledé eventualne ponovitve kazenskega postopanja. Državnega pravdnika namestnik predlagal je na to ponovitev kazenskega postopanja; v pritožbi navedene nove priče so se zaslišale tudi v svrhu, da bi se pojasnilo, je li vedel A. T. kot lastnik psa gledé premnogih slučajev, v katerih je poškodoval pes ljudi in živali, da je njegov pes zloben in grizljiv.

Tako je mej drugimi priča M. K. izpovedala, da je poginila njena mačka, ugriznena po T-jevem psu, kateri je raztrgal priči tudi kokoš; dal jej je T. za kokoš celo nekaj govedine vredne 30 ali 40 kr. kot odškodnino, iz česar je posneti, da je pred onim dejstvom, po katerem je ned. F. K. izgubil levi uhelj, T. dobro vedel, kakšnih lastnosti je njegov pes. Priča A. T. izpovedala je, da je, zgrabivši njenega psička, ranil ga T-jev pes, ter da je dobila kot odškodnino od T-jeve žene kos mesa. Potrdil je poškodovančev oče A. K., da je ravno tisti pes ogrizel pred 6 leti njegovega, to je K-jevega psa, da je sporočil takoj to T-ju z grožnjo, naj ga ima pripetega, ker bi ga sicer ustrelil. Navzlic vsem tem dokazilom, umakne državnega pravdnika namestnik predlog gledé ponovljenega postopanja brez slehernih razlogov s predlogom, naj se vpraša okrajno glavarstvo v Novem mestu, je-li ima T-ju zaukazati se, da naj svojega psa dene na verigo. — Na to izda kazenski sodnik odlok z dne 27. marca 1895, št. 182, glaseč se: »Ker je izročil A. T. psa konjaču, odpade vsakojako uradno postopanje.« Prošnja izročena državnemu pravdnistvu, naj bi se povzročila pri najvišjem sodišču ničnostna pritožba, ker je kršil se zakon, ni imela nobenega uspeha; obrniti se je bilo treba torej na civilno pravdno pot.

Vsled civilne tožbe, vložene dne 8. aprila 1895, št. 1264 za plačilo 500 gld., je okrajno sodišče v Ž. po sklenenem skrajšanem postopku, v katerem so se zaslišale priče in izvedenca, razsodilo v zmyslu na 200 gld. skrčenega tožbenega zahtevka tako-le:

1.) »Toženec je dolžan plačati tožniku za bolečine prestane vsled tega, da mu je toženčev pes dne 28. novembra 1894. l. odgriznil levi uhelj, 100 gld. s 5% zamudnimi obrestmi od 19. aprila 1895. l., kot dneva vročene mu tožbe, v 14 dnevih, da se ogne izvršilu;

2.) tožnik pa se zavrača s tožbenim zahtevkom: »toženec je dolžan plačati tožniku na odškodnini za oviran boljši napredek 100 gld. s 5% zamudnimi obrestmi od te svote.«

Razlogi.

Glasom kazenskega akta in lastnega priznanja toženčevega je toženčev mesarski pes odgriznil dne 28. nov. 1894. leta šestletnemu K. F. levi uhelj in sicer 2 tretjini tistega. Vsled tega je zahteval tožnik od toženca plačilo 500 gld. in sicer 100 gld. za bolečine, 300 gld. na prihodku, odhajajočem mu v bodočnosti, slednjič 100 gld. za preprečen boljši napredek. V kazenski pravdi oprostil se je T. od obtožbe po §-u 335. k. z. pravomočno v zmislu §-a 259., št. 3. k. pr. r., ker se ni dognalo, da je bilo znano T-ju, je-li je grizljiv njegov pes. Toženec poudarjal je v tej pravdi, da je bil njegov pes krotek, da ni storil nikomur zlega, da torej lastnik ni zakrivil ničesar, ter da torej ni dolžan plačati nobene odškodnine. Dokazalo pa se je, da je tožnik bil poškodovan. Z ozirom na določilo §-a 1296. obč. drž. zak. je dolžan tožnik dokazati, da je poškodovan vsled toženčeve krivde, bodisi nalašč, to je vedoma in z voljo toženčevo, ali vsled njegovega pogrška, to je, ker je premalo pazil. Prvega ni niti trdil tožnik, drugo pa je dokazal in sicer po toženčevem priznanji o priliki zaslišavanja prič, torej tekom pravde. Kajti toženec sam je vprašal pričo N. V., »ali je resnica, da sem otrokom rekel čestokrat: »Pustite psa na miru«! S tem in z ozirom na splošno znane lastnosti mesarskih psov pa je dokazano, da je toženec sam vedel, da ni varno dotakniti se njegovega psa. Iz te njegove vednosti pa je sledila njegova dolžnost imeti psa pripetega na kraji, tujim ljudem nepristopnem, ali ga zavarovati na kak drug način, da se izogne lastnej škodi. Ker je pa opustil to, se je pripetila škoda vsled pogrška, navedenega v §-u 1296. obč. drž. zak. Po §ih 1320., 1323. in 1324. ibid. je torej dolžan toženec odškodovati tožnika, ne pa dati mu tudi popolne zadostitve, ker je nastala škoda zgolj vsled pogrška. Vpravičen je torej zahtevek plačila za bolečine v zmislu §-a 1325. obč. drž. zak. in, ker sta izrekla izvedenca soglasno, da je primerna svota 100 gld. prestalim bolečinam, se je prisodila tožniku ta svota. Z zahtevkom 100 gld. za odškodnino gledé škode, katero bo imel tožnik vsled tega, ker bode oviran na boljšem napredku, pa se je zavrnil. Izvedenca sta namreč izrekla soglasno, da

ne bo škodovala tožniku telesna poškodba splošno na boljšem napredku; radi česar je že zavoljo tega tožbeni zahtevek za 100 gld. neosnovan. Zavrnuti ga je bilo pa tudi uvažujé, da je nastala poškodba le vsled nepaznosti, nikakor pa ne vsled toženčeve zle volje; nadalje ker toženec ne more zahtevati popolne zadostitve, nego zgolj navadno odškodnino za preprečenje boljšega napredka. Ker je tožnik od tožbe gledé zneska 300 gld. za odhajajoč mu zaslužek odstopil po zaslišanji izvedencev, tudi ni soditi o tej svoti. Troške ima trpeti sleherna stranka sama po §-u 25. zak. z dne 26. maja 1874, št. 69. drž. zak. Tožnik je tožil za 500 gld., nepomenljivo je, da je odstopil gledé delnega zneska 300 gld. po zaslišanji izvedencev, ker je zmagal le s zneskom 100 gld., torej pičlo z jedno petinko. Uvažujé, da se toženec ne bi bil spustil v pravdo, ko bi bil tožnik zahteval že sprva primerno odškodnino za bolečine, ne pa pretirane svote 500 gld., mora se uveriti, da je zakrivil tožnik sam pravdne stroške, kateri niso bili potrebni v pridobitev zneska 100 gld., radi česar je pravično, da trpi sleherna stranka svoje stroške, tembolj ker je svota 100 gld. za prestale bolečine itak visoka.

Zoper to razsodbo prvega sodnika, pritožili sta se obedve stranki. Gledé odškodnine za odhajajoči boljši napredek poudarjal je tožnik v apelaciji, da izvedenca zdravnika ne moreta tega uganiti s toliko sigurnostjo, s kolikoršno sta določila svoto 100 gld. kot primerno prestalim bolečinam. Je-li oviran boljši napredek ali ne, uvaževati je sploh po zdravem razumu, kar pa razsodi le sodnik »po pravičnem, vsestranskem preudarku« vseh v življenji odvažnih odnošajev.

Vižje deželno sodišče v Gradcu je, zavrnivši obedve pritožbi, potrdilo prvo razsodilo z naredbo z dne 21. avgusta 1895, št. 7899.

Razlogi.

Kazenska odgovornost lastnika psa ni slična zasebnopravnej odgovornosti. Po §-u 391. k. z. je dolžan lastnik psa zavarovati le tedaj, kader mu je znana kaka zlobna lastnost. V zasebnem pravu pa je vsakdo že veliko poprej odgovoren, že pri manjšej krivdi, namreč vsled pogreška; kajti povrniti je škodo po §-u 1320. obč. drž. zak. ne le takrat, kader kedo ne zavaruje psa, kateri je kot zloben v obče znan, temveč že takrat, kader se psa, bodisi kakoršenkoli, primerno ne zavaruje, tako da približno lahko povz-

roči škodo. Da zadostuje ta malosten pogrešek za zasebnopravno odgovornost, sledi iz besedila §-ov 1297. in 1320. obč. drž. zak. v primeri z načelnimi določili kaznivosti. Za takšno razmotrivanje §-a 1320. obč. drž. zak. pritegniti je tudi odločno določilo dv. dekreta z dne 11. februarja 1816, zv. 44. z. pol. zak. in z dne 16. marca 1837, ibidem zv. 65., po katerih naredbah mora povrniti posestnik steklega psa vse zdravniške stroške osebam ugriznenim po steklem psu; kajti če je odgovoren že takrat, kader ni slutiti steklosti, mora se povrniti škoda tembolj takrat, kader je slutnja (da si ne s popolno sigurnostjo) vpravičena, da bo res koga poškodoval. Prvi sodnik je dobro razložil, da se je toženec pregrešil, ker ni pazil. K temu pa pristopi dokaz, razviden iz sodnih listin, da je pes — storilec čestokrat napadal živali in ljudi. Nepomenljivo je, da je storil to razdražen, kajti zlobnost, kazoča se v slučajih, kader je koga ugriznil, če se ga ni zlovoljno razdražilo, napotiti bi bila morala lastnika, da bi bil tem opreznjši. Vsled določil, veljavnih gledé uporabljanja primerne marljivosti in pazljivosti postavljenih v §-u 1297. obč. drž. zak., moral bi lastnik psa vse te mogoče nasledke preudariti. Toženec sam priznal je, da je vedel za jeden slučaj. Ker domačim otrokom pes ni storil zlega, ne poveri toženca k zaključku, da ni pes nevaren napram tujcu. Tega toženec tudi ni sklepal, kajti večkrat je opomnil deco po lastnem priznanji. Odškodninska odgovornost toženčeva je torej vtemeljena, ker nedvomno poškodoval je njegov pes tožnika. Dokaz toženčev, da je tožnik s okrivec, ter da ima trpeti škodo razmerno v zmyslu §-a 1304. obč. drž. zak., se ni posrečil. Odškodnino prisoditi je po §-u 1325. obč. drž. zak. ter nima mesta izgovor toženčev, da ni on poškodoval, ampak zgolj njegov pes, kajti § 1323. in temu sledeča določila ustanavljajo načine odškodnine, katera se je povzročila pri poškodbah na telesu, zasebnej slobodi, časti ali imetji. Uporabljati mora se torej § 1325. obč. drž. zak. tudi v slučajih §-a 1320. ibid. Ne gre pa tolmačiti onega določila tako, da je odgovoren toženec le tedaj, kader je povzročil škodo sam ali pes nahujskan po njem. Odločilno pa ni pri izmeri odškodnine, kakor meni prvo sodišče, da se je pregrešil kedo v manjšej ali večej meri. Pri slehernej krivdi (pogrešku) povrniti se ima vsa škoda, kar določi izrazito § 1325. obč. drž. zak., seveda z omejitvijo, v kolikor se je resnično povzročila škoda. Zakon ne ustvarja razločka mej manjšo

in večjo krivdo gledé načina odškodnine. Če bi se pa tudi po toženčevem zahtevku hotela izmeriti odškodnina po manjšej ali večjej krivdi storilčevaj, se mora vender úvrstiti odškodnina za prestale bolečine k načinom zadostitve, ker ne bo nikdo prišteval ono odškodnino k namestku za odišli pridobitek, ali povzročene razžalitve, kar je izprevidel tudi prvi sodnik. Ker sta izvedenca izrekla, da je svota 100 gld. primerna odškodnina prestalim bolečinam, je pravično prisodilo prvo sodišče ta znesek tožniku. Zahtevak gledé odškodnine za oviranje boljšega napredka, katera ni poseben način odškodninskih določil, temveč vsebuje pojem odišlega pridobitka (*lucrum cessans*), po katerem bi se izmerila tudi odškodnina, jednako nadaljnemu zahtevku na plačilo 300 gld., od katerega pa je tožnik odstopil, moral se je zavriniti, ker se ne more podkrepiti tudi približno ne. Gledé razsoje o stroških sklicevati se je na razloge prvega sodnika, prikladne kakor zakonu tako faktičnemu položaju.

Dr. R. Bežek.

d) Motena posest.

France P. in dr. so pri okrajnem sodišči na V. tožili Julijano Š. zavoljo motenja posesti (tožba de pr. 14. maja 1891, št. 1607).

Okrajno sodišče na V. je s konečnim odlokom z dne 22. julija 1891, št. 2279 tožbeni zahtevi ugodilo in rzsodilo:

Toženka Julijana Š. mora pripoznati, da so tožniki France P. in drugi v zadnji dejanski sopesesti skupne paše, posebno tudi onega dela, ki se razprostira na desni strani okrajne ceste, ki drži od P. čez most do B.; toženka je tožnike v tej sopesesti motila, ker je samovoljno 110 *m* na dolgo in 3 *m* na široko po tej paši orala, ona mora prihodnjic opustiti vsako tako dejanje, ker bi jo sicer zadela rubežen.

Razlogi:

V pravadah zavoljo motenja posesti po §-u 5. cesarske narredbe z dne 27. oktobra 1849, št. 12. drž. zak. treba je pretresovati samo zadnjo dejansko posest. V zmyslu določila §-a 339. obč. drž. zak. se mora posestnik varovati proti vsakemu samolastnemu motenju svoje posesti. Po izpovedbah Lovra B. in drugih prič je dokazano, da so lani meseca junija vsi posestniki v P. Parížlansko pašo tako razdelili, da se je odkazal vsakemu na tanko

določen delež in da so se tožnikom odkazali v tožbi navedeni deli. Toženka sama priznava, da so ona in tožniki na prepirni zemlji vedno svojo živino križem pasli, da so torej toženka in tožniki bili v sopesesti paše na prepirni zemlji. Na drugi strani pa toženka ni dokazala, da bi bila ona kedaj pridobila posest pravice, da sme svojevoljno kos prepirne zemlje izpremeniti v njivo in rabiti kot njivo. Priče so le potrdile, da so toženka in njeni predniki na prepirnem kosu paše sekali drevje, grabili listje in pokosili gladež in trnje, torej stvari, katerih živina ne mara. Priče so tudi potrdile, da je imel vsak posestnik v P. pravico, na skupni paši saditi drevje, da so bila ta drevesa lastnina onega, ki jih je nasadil, da so morali lastniki dreves plačevati večje doneske v skupno blagajno, kakor oni, ki so samo pasli; dalje so priče potrdile, da so se drevesa imenovala po posestniku, ki je taista zasadil, da pa on nikakor ni postal lastnik zemlje, na kateri je nasadil drevesa. Ta dejanja (listje grabiti, trnje in gladež kositi) še nikakor ne ustanovijo pravice, v njivo izpremeniti zemljo, na kateri se vršijo ta dejanja, in na kateri imajo tudi tretje osebe pravico do skupne paše. To so le dejanja, ki so na tako imenovanih »gmajnah« vsakemu dovoljena. Ker dalje toženka priznava, da je dne 14. aprila 1891. l. na tožnikom odkazanih delih skupne paše 110 m na dolgo in 3 m na široko orala, torej samovoljno kratila posest tožnikov, se je moralo ugoditi tožbeni zahtevi.

Vsled rekurza proti temu odloku predrugáčilo je višje deželno sodišče v G. odlok prve instance ter zavrnilo tožbeno zahtevo.

Razlogi.

Tožniki zahtevajo v svoji tožbi de pr. 14. maja 1891, št. 1607 varstvo sopesesti gledé skupne paše, ki je njim in drugim posestnikom v P. lastna, zlasti gledé v lokalnem ogledu natančneje opisanega deleža. Oni trdijo, da je toženka nje v tej sopesesti motila, ker je preorala zemljo, in tako kratila njim kot sovpravičencem pravico do paše. Tožniki zahtevajo torej varstvo svoje iz skupnosti paše izvirajoče sopesesti. Tožniki tudi sami trdijo, da so sopesestniki že leta 1890. sklenili razdeliti med seboj skupno pašo, da so ta sklep tudi izvršili in določili, da naj pravice do skupne paše prenehajo 1. novembra 1890. l. Vsled tega dogovora o posesti in uživanji paše se je bistveno izpremenila posest, ki bi se naj po tožbeni zahtevi varo

vala. Za vprašanje, ali je toženka motila kako posest, niso odločilne poprej obstoječe razmere. Zahteva, da se naj varuje tožniku in drugim skupna posest skupne paše, nima torej potrebne podlage. Razmere, ki so nastale vsled omenjene delitve za vsebino tožbene zahteve niso odločilne in se morejo razpravljati in presoјati le v redni pravdi. Omeniti se mora še, da tožba niti potrebna ni bila. Kakor je namreč razvidno iz druge pravde, so se tožniki sami vpri dozdnevnu motenju in si sami pomagali, ker so tam dalje orali, kjer je toženka začela.

Najvišje sodišče je rekurz tožnikov zavrnilo in z naredbo z dne 8. decembra 1891, št. 3888 potrdilo naredbo druge instance.

Najvišje sodišče se opira na razloge druge instance ter je istim še dostavilo:

Ko je toženka dne 14. aprila 1891. l. preorala v obrisu lokalnega ogleda zaznamovani kos pašnika, ki je lastnina posestnikov v P., so jo današnji tožniki pregnali. Vsled tega je Julijana Š. današnje tožnike tožila sub pr. 29. aprila 1891, šte. 1434. Sodnik moral je torej itak rešiti vprašanje, kdo je zadnji dejanski posestnik preoranega kosa pašnika in čegava posest se mora varovati. Današnja tožba, katere predmet je isto dejanje, je torej popolnoma nepotrebna, posebno ker se je pri razpravi o tej tožbi le to ponovilo, kar se je že v poprejšnji pravdi navedlo in celo zapisnik o zaslišanji prič se je sporazumno prenesel iz prve v drugo pravdo, oziroma prepisal tudi za drugo pravdo. Tožba de pr. 14. maja 1891, št. 1607 torej nima drugega namena, kakor da se toženki napravijo novi stroški. Tožniki trdijo, da je nje toženka motila v izvrševanji paše, ker je preorala 3 m širok in 110 m dolg kos prepirne zemlje. Te trditve pa ni moči upoštevati, kajti tožniki so od toženke začeto delo za se izkoristili, isto nadaljevali, in tako sami opustili pašo na dotičnem mestu.

Kazensko pravo.

Besede §-a 200. k. z.: „druge goljuflje“ ne izključujejo združenega kvalifikovanja hudodelstva goljuflje po kakovosti dejanja (§ 199. k. z.) in po visokosti škode (§ 200. k. z.) — Med škodo, povzročeno po krivi prisegi, je šteti tudi pravdne stroške.

Janez T. trdi, da je dal Mariji P. senožet »Oplat« zgolj za leto 1892. v zakup. Zakupnica vztraja pa nasprotno pri mnenji, da

je bila dogovorjena zakupna pogodba za dve leti in je zato tudi leta 1893. pokosila senošet. Janez T. se ni maral zadovoljiti s ponujano mu zakupnino 25 gld.; po njegovi cenitvi bila je namreč istega leta radi suše sama mrva (ne gledé na otavo) 30 gld. vredna. Marija P. se pa ni čutila obvezano kaj več plačati nego zakupnino in je zato slednjo sodno deponirala in hkrati tudi vložila tožbo radi vpravičenja depozitovanja.

Razsoja o odnosni pravdi se je včinila odvisno od položitve tožencu Janezu T., pridržane glavne prisege, da, kolikor ve in se spominja, ni res, da je dogovoril s tožnico Marijo P. zakupno pogodbo gledé senošeti »Oplat« za dve leti, to je za l. 1892. in 1893. Toženec je to prisego storil — bil je pa radi tega krivim spoznan hudodelstva goljufije po zmislu §-ov 197., 199. *lit. a*) in 200. k. z. z razsodbo c. kr. deželnega sodišča v Ljubljani z dne 10. aprila 1895, št. 3718.

Obsojenec je vložil zoper to kazensko razsodbo ničnostno pritožbo po zmislu §-a 281., št. 10. k. pr. r., pritožujoč se:

- a) proti kvalifikovanju hudodelstva po §u 200. k. z., ker je slednja kvalifikacija (25 gld. presegajoča škoda) glasom besedila zakonovega zgolj pri »drugih«, to je pod § 199. k. z. ne še subsumovanih goljufijah umestna;
- b) proti nepravilnemu proračunjanju intendovane škode; kot škodo je vender zmatrati jedino le morebitni dobiček iz zadevne za 25 gld. v zakup vzete senošeti, torej le previšek kakih 5 do 6 gld.; nikdar pa ni smeti prištevati k škodi tudi pravnne stroške, kajti slednjih visokost je neodvisna od volje strank in ne more biti torej intendovana.

Najvišje kot kasacijsko sodišče določilo je o tej ničnosti pritožbi na dan 20. septembra 1895 javno razpravo, zavrnilo je pa pritožbo po završeni razpravi z odločbo istega dne št. 6464 iz sledečih

razlogov:

ad a. Ničnostna pritožba uveljavlja brezuspešno nazor, da je pravno pomotno, ako se subsumuje po §-u 199., *lit. a*) k. z. že kvalifikovano hudodelstvo goljufije z ozirom na 25 gld. presegajočo škodo tudi še pod § 200. k. z.; po nazoru pritožbe velja glasom uvodnih besed §-a 200. k. z.: »druge goljufije« kvalifikovanje dejanja po visokosti škode le za one goljufije, ki niso že itak po kakovosti

dejanja (§ 199. k. z.) kot hudodelstvo kvalifikovane. Nepravost takega nazora je očitna. Res je sicer, da postane krivoprisežtvo že po kakovosti dejanja in ne šele po visokosti škode hudodelstvo; presega-li pa povzročena ali intendovana škoda 25 gld., postane krivoprisežtvo hudodelstvo tako po kakovosti dejanja (§ 199., *lit. a*) k. z.), kakor tudi po višjem znesku (§ 200. k. z.) Le-ta interpretacija je pomena polna, kader zadeva kriva prisega 300 gld. presegajočo škodo; če bi bil nazor ničnostne pritožbe pravi, ne smeli bi kaznovati v slednjem slučaju hudodelstvo po višjem kazenskem stavku (5 do 10 let), kojemu je podvržena vsaka druga, zgolj po visokosti škode kvalifikovana goljufiga. A tako povsem absurdno konsekvenco zavrača zakon tudi s pozitivnimi določbami, ker se vzklicuje v §-u 204. k. z., ki govori izključno o hudodelstvu goljufige po krivi prisegi, izrecno tako na kazenske določbe §-a 202., kakor tudi na one §-a 203. k. z.

ad b. Ničnostna pritožba zavzema nevzdržljivo stališče tudi, v kolikor izpodbija visokost po prvem sodniku izračunane, 25 gld. previšujoče škode. Kazenski sodnik se je moral vendar ozirati na vse premoženjske škode, ki doletijo pravnega nasprotnika za slučaj storitve krive prisega. Le-te oškodbe je pa povzeti civilno-pravdni razsodbi z vso določnostjo; taiste vsebujejo, ne gledé na interes, ki ga ima tožnica na obstoji z obtožencem (tožencem) za l. 1893. sklenene zakupne pogodbe gledé travnika »Oplat« in kojega vrednost ne vstvarja predmeta sodnikove določitve, tudi še pravdne stroške in sicer tožničine in toženčeve, ki previšujejo daleč znesek 25 gld. Ker je bilo o času položitve prisega znano, koliko je teh stroškov in koga zadenejo za slučaj položitve prisega, je trditev ničnostne prisega, češ, da ni bil zloben namen obtoženčev naperjen na povzročitev škode v točki pravnih stroškov, nepravilna in ničeva. Trebalo je torej ničnostno pritožbo zavrniti.

— oe —

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. januarija 1896.

— (Iz kronike društva „Pravnika“.) Kakor smo naznanili že v zadnji številki lanskega letnika, vršil se je dne 18. decembra pret. leta prvi društveni večer v letošnji sezoni v prostorih Narodnega doma.

Naznanjeno predavanje je pa izostalo, ker je moral ravno ta dan nenadoma predavatelj odpotovati. Na prvem društvenem večeru zbralo se je nad 20 članov, kateri so, ker ni bilo predavanja, v prijateljskem razgovoru obravnavali pravna vprašanja, ki so nastala vsled potresne katastrofe v Ljubljani, in pravne zadeve, izvirajoče iz zakonov gledé neobrestnih posojil, podpor in davčnih olajšav, ki se dovoljujejo vsled znanih zakonov ponebrečencem. Dne 8. t. m. bil je istotam drugi društveni shod, na katerem je predaval gosp. dr. V. Supan o pravni instituciji „bližike“ v Črnigori, in tej instituciji pristojecih pravicah pri kupnih pogodbah. Shodu predsedoval je gosp. dr. A. Ferjančič. Na tem večeru zbralo se je nekoliko manj članov, kar je le obžalovati. Predavatelj obljubil je svojo studijo ob svojem času priobčiti v našem listu. — Odbor imel je dne 11. t. m. sejo, ter sklenil, da se vrši letošnja glavna skupščina dne 27. t. m. ob 1/2 8. uri zvečer v Narodnem domu v Ljubljani. Dnevni red glavni skupščini priobčujemo na drugem mestu. Razven te točke posvetoval se je odbor še o nekaterih drugih nujnih zadevah.

— (Osobne vesti.) Imenovani so: dr. Friderik Ploj tajnikom v finančnem ministerstvu; sodni pristavi: dr. Anton Perišič v Lošinji, dr. Ciril Giacomelli v Pazinu in dr. Sbisa v Bujah, pristavi sodnega dvora in sicer prva dva v Trstu, zadnji pa v Rovinji; avskultanti sodnimi pristavi: Ivan Guzelj za Buzet, dr. H. Pascolleto za Sežano, Anton Vidog za Tolmin, dr. Anton Papež za Sevnico, Viktor vitez Frölich za Sevnico; pravna praktikanta pri deželnem sodišči v Ljubljani Fran Jeralla in dr. I. Sajovic avskultantoma za Kranjsko; pravni praktikanti dr. Viktor Biasotto, Zaharija Petris, Nestor Lavrenčič, Leopold Pavletič in Silvij Tujactz avskultanti na Primorskem; konceptni praktikant pri finančnem ravnateljstvu v Ljubljani, Anton Janežič, finančnim koncipistom. — Premeščeni so: okrajni komisar Ernest pl. Lehman iz Celja v Brežice, namestniški koncipist Adolf pl. Pichler iz Maribora v Celje, sodni pristav dr. Val. Issop iz Tolmina v Lošinj. — Umrli so: v Metliki vpokojeni policijski svetnik Ivan Parma; v Trstu odvetnik dr. H. Feriancich in v Pazinu odvetniški kandidat dr. Anton Podreka. — Odlikovan je okrajni komisar Leopold Golf v Zadru z zlatim križcem za zasluge s krono.

(Statistika notarjev.) Pričetkom leta 1895. bili so v okoliši vseh devetero višjih sodišč tostranskih kronovin 1104 notarji, torej za dva več, kakor leta 1894. Od vseh notarjev imelo je svoje pisarne 170 na sedežih notarskih zbornic, 237 na sedežih zbornih sodišč in 867 na drugih krajih. Na 21.580 prebivalcev pride en notar. Na posamezne zbornice porazdelé se notarji tako-le: Spodnja Avstrijska ima 133, Zgornja Avstrijska 53, Solnograška 23, Praška 79, Liberska 17, Litomeriška 30, Budejeviška 16, Hebska 21, Hrudimska 30, Kutnogorska 16, Plzenska 34, Brnska 44, Olumuška 48, Sleska 25, Graška 33, Celjska 26, Ljubenska 25, Koroška 34, Kranjska 34, Inomoška 44, Tridentaska 31, Tržaška 30, Rovinjska 14, Krakovska 43, Tarnovska 33, Lvovska 83, Přemyšlska 48, Bukovinska 19, Zaderska 15, Kotorska 5, Dubrovniška 7, Spljetska 15.

Pregled pravosodstva.

647. Razsodilo o ločitvi in nasledki zakonskega prava, izvirajoči iz sodnijske ločitve, razveljavijo se tudi po ponovljeni zedimbi ločenih soprogov, katera se ni naznanila sodišču (§ 110. obč. drž. zak.).

R. z dne 28. avgusta 1895, št. 9944. G. Z. št. 52 ex 1895. I. M. 1193.

648. Onemu, kateri vozi po tujem zemljišči, meneč, da je njegovo, se ne more prištevati namena, da si pridobi na tem tujem zemljišči služnost vožnje. Čas, dokler je izvrševal te vožnje, se ne more prištevati v priposestovalno dobo.

R. z dne 18. septembra 1895, št. 8739. J. Bl. št. 50 ex 1895.

649. Dedič zavezan je tudi, ako hoče izpodbijati poslednjo voljo, volila, katera so namenjena nedoletnikom ali varovancem, v sodno varstvo položiti ali pa zadostno zavarovati (§ 160. ces. patenta z dne 9. avg. 1854, št. 208. drž. zak.).

R. z dne 8. oktobra 1895, št. 12165. G. Z. št. 49 ex 1895. J. M. 1156.

650. Najemodavec, kateri je izrekel pred sodiščem, da opusti svojo zakonito pravico na *invecta et illata* najemnikova, potem pa brez sodne intervencije najemniku prepove, odpeljati kak *invectum et illatum*, zakrivi motenje posesti. Zastavna pravica po §-u 1101. obč. drž. zak. se ne sme, da se ne ovira najemnika, na več raztegniti, kakor na ono, kolikor zadošča, da se pokrije tirjatev na najemnini.

R. z dne 19. novembra 1895, št. 13613. G. Z. št. 1 ex 1896.

651. V §-u 1480. obč. drž. zak., v dv. dekretu z dne 21. nov. 1812, št. 1016. z. j. z. in v dv. dekretu z dne 22. avgusta 1836, št. 151. z. j. z. določeni triletni rok zastaranja velja tudi za najemnine.

R. z dne 16. oktobra 1895, št. 12022. G. Z. št. 52 ex 1895.

652. Privzetek tirjatve mej dolgove upnikove zapuščine, kateri se je izvršil brez upnikovega sodelovanja, ne pretrga zastaranja dolga (§ 1497. obč. drž. zak.).

R. z dne 25. julija 1895, št. 8354. G. Z. št. 52 ex 1895. J. M. 1191.

653. Prekluzivni termin §-a 27. izpod. zak. prične teči pri premoženji, katero se je dobilo, ko se je sklenilo konkurzno postopanje, proti izpodbojni pravici, ki se je izvedela po tem roku, od sodnijske odločbe, s katero se je določilo, da se konkurzno postopanje nadaljuje.

R. z dne 15. maja 1895, št. 5776. J. Bl. št. 52 ex 1895.

654. Trgovec sme, ako tudi ne plačuje zadostnega davka, dati vpisati firmo v trgovinski vpisnik, ker ne nasprotuje v čl. 19. trg. z. določeni zavezi trgovčevi, da naznani svojo firmo radi vpisa, ako tudi ni pogojev §-a 27. uvodnega zakona.

O. z dne 28. avgusta 1895, št. 10166. G. Z. št. 50 ex 1895.

655. Ako se zniža delnična glavnicna na ta način, da se delnica pre-tiska na nižji nominalni znesek, zmatra se to kot delno povračilo prvotne glavnicne in daje družbenemu upniku pravico, da zahteva od nje za svojo tirjatev primerno varnost (čl. 243., 245., 248., 202. trg. zak.).

O. z dne 1. oktobra 1895, št. 10558. G. Z. št. 51 ex 1895. J. M. 1204.

656. Zapadnega dne menice ni smeti uračunati v triletni rok, določeni za zastaranje pravic po meniški šegi proti akceptantu (čl. 77. men. r.).

R. z dne 28. avgusta 1895, št. 10204. G. Z. št. 52 ex 1895.

657. Temeljem odvetniškega pooblastila se ne more predznamovati zastavna pravica za tirjatve na ekspenzaru.

O. z dne 25. junija 1895, št. 7929. G. Z. št. 52 ex 1895. J. M. 1190.

658. Sodišče, katero dovoli sprejem dokaza v večem spomin po veščakih o zdravstvenem stanju nasprotnikomem, more slednjega prisiliti, da pride pred sodišče in mu sme torej pod kaznijo naložiti, da dá sodišču na razpolago dokazni objekt, to je svojo lastno osebo.

O. z dne 16. oktobra 1895, št. 12396. J. Bl. št. 1 ex 1896.

659. Izvršilo temeljem jednako glaseče se razsodbe druge instancije ni dopustno, ako se je odločilo vsled izvanredne revizije, najprvo na sprejem dokazov.

O. z dne 11. junija 1895, št. 7170. J. Bl. št. 52 ex 1895.

660. Krajši rok za priziv, kateri določuje § 12. lit. d) naredbe pravosodnega ministerstva z dne 25. januarja 1850, št. 52. drž. zak. (men. post.) nima mesta v postopanju, ki se je uvedlo temeljem dv. dekreta z dne 22. junija 1836, št. 145. z. j. z.

O. z dne 17. julija 1895, št. 8698. G. Z. št. 51 ex 1895.

661. Razsodilo političnega oblastva o sporu radi mezde se ne more izpodbijati po pozivni tožbi, vloženi pri rednem sodišči.

R. z dne 26. septembra 1895, št. 9823. J. Bl. št. 1 ex 1896.

662. Ako se sklicuje na zakonito pravico namestovanja (§ 152. k. p.), sme oče izvesti ničnostno pritožbo, katero je oglasil njegov nedoletni sin; samo iz razloga, ker ni sam oglasil ničnostne pritožbe, se izvod ne sme zavrniti.

O. z dne 14. maja 1895, št. 5978. G. Z. št. 51 ex 1895. J. M. 1163.

663. Kdor premičnino, katero je pridobil v dobri veri, potem ko je izvedel, da izvira iz tatvine (ali iz poneverbe), prikriva ali proda, odgovoren je po §-u 185. k. z.

R. z dne 8. junija 1895, št. 3484. G. Z. št. 49 ex 1895. J. M. 1179.

664. Zaznamek uročnine, kateri napravi sodni sluga pri uročitvi sodnega odloka na odpravku, namenjenem za stranko, ne more se prištevati javnim posvedočbam (§ 199., lit. d.) k. z.).

R. z dne 24. maja 1895, št. 3130. G. Z. št. 51 ex 1895. J. M. 1183.

„Slovenski Pravniki“ izhajajo 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva „Pravniki“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gld., za pol leta 2 gld.

Uredništvo je v Ljubljani, števil. 5 v Gospodski ulici; upravništvo pa na Križevniškem trgu števil. 7.

Vabilo.

Po zmislju društvenih pravil (§§ 7. do 10.) sklicuje odbor društva »Pravnika« v Ljubljani

redno glavno skupščino

za letošnje leto na dan **27. januarija 1896. l.** zvečer ob polu 8. uri v prostorih Ljubljanske čitalnice v »Narodnem domu«.

.....

Dnevni red:

1. Nagovor načelnikov.
2. Poročilo tajnikovo o društvenem delovanju.
3. Poročilo blagajnikovo.
4. Poročilo računskih preglednikov.
5. Volitev:
 - a) društvenega načelnika;
 - b) 10 odbornikov; ¹⁾
 - c) računskih preglednikov.
6. Posamezni nasveti.

V Ljubljani, dne 15. januarija 1896.

K obilni udeležbi vabita uljudno

za odbor:

Dr. A. Ferjančič,
t. č. načelnik.

Dr. Makso Pirc,
t. č. tajnik.

¹⁾ Po §-u 9 društvenih pravil stanovati mora sedmorica odbornikov v Ljubljani.

